

Lluís Companys i els anys vint

Abans de la fundació d'Esquerra el 1931, tots els que serien els seus principals dirigents ja tenien una llarga trajectòria política en l'àmbit de la lluita de les llibertats sindicals i les llibertats col·lectives. Aquest també va ser el cas de Lluís Companys.

↑ Lluís Companys, a la dreta, acompanyat de dirigents d'ERC a la seva tornada a la Generalitat recuperada el 1936.

JOSEP MARIA FIGUERES
Professor
Història
del Periodisme
UAB

Recentment ha aparegut una recopilació d'escrits de Companys dels anys vint que esdevé una novetat. La tràgica postguerra —amb un franquisme censor i repressor i una ruptura els efectes de la qual encara són vigents malgrat l'aparent normalitat— impedí el coneixement i l'anàlisi d'una de les figures més suggerents del segle XX català. Tanmateix des de l'any del naixement fins als mitjans periodístics que fundà o en què col·laborà, hi ha hagut dubtes que paulatinament es van esborrant. No han aparegut, però, treballs rigorosos de tots els apartats de la seva vida, més enllà de la mort amb un epicentre de guerra i exili poc aprofundit. Fins i tot la recuperació de l'obra escrita —epistolari, articles, discursos...— topa amb enormes dificultats per impossibilitat material de conservació. On és, per posar un sol exemple, la col·lecció completa de la revista *Lluita*, de Rubí,

que dirigí nominalment i en la qual és molt possible que hi hagués escrits seus?

Darrerament hem aprofundit en el coneixement d'un altre període de la seva vida. També, com els foscos anys inicials o de regidor barceloní i en els quals caldrà entrar en lloc de remenar tant només el consell de guerra sobre el qual tampoc no coneixem ni les referències biogràfiques dels generals que signaren la sentència tràgica. Per tant, un altre període poc conegut és el lustre 1920-1925. Són, al nostre parer, els anys que comença a tenir un nom projectat en el conjunt de la ciutadania, més enllà dels cercles politocoperiodístics. Ha estat regidor per l'ajuntament barceloní i, com a advocat republicà, és un més del grup avançat republicà. Tanmateix, tres fets singulars faran d'aquest moment de 1920 un punt d'inflexió del qual Companys serà un nom molt important políticament, i un cop acabada la dictadura militar, als anys trenta, apareixerà amb la creació, la propietat i la direcció de dos diaris i esdevindrà el líder nat del par-

tit —serà l'home que portarà el pes de la lluita per l'Estatut a Madrid—i, a la mort de Macià, serà ja indiscutit públicament més enllà de la dimensió conjuntural episòdica o residual dels grups hostils.

El primer fet és que el 1920 cau abatut el dirigent Francesc Layret, home de gran predicament en els sectors alhora catalanistes i esquerrans. Companys l'adora, sincerament, i a les eleccions generals el substitueix. Després de guanyar-les als catalanistes conservadors i als dinàstics centralistes, serà diputat per Sabadell, càrrec que repetirà el 1923. El cop d'estat militar —un altre més— impedirà l'exercici de la representació parlamentària. Durant els escassos anys de representació popular la seva acció serà gairebé frenètica: discursos capdavanters contra la guerra de Marroc, de la qual serà un dels principals motors reconegut per afins i rivals; creació i participació de noves tribunes periodístiques; agitació al camp amb la creació de la Unió de Rabassaires de Catalunya (URC), sempre en una vida de solidaritat impregnada per detencions governatives; empresonaments arbitraris; seguiments policíacs habituals; etc. que el configuraran líder nat d'uns sectors que el faran esdevenir símbol i capdavanter, atès que s'ha sabut crear la implicació dels sectors populars amb fogosa oratòria, habilitat política, simpatia personal, i un periodisme emocional i didàctic.

El segon aspecte important és la creació del que li serà sempre un suport: el sindicat agrari URC, amb la constància de visitar comarques cada cap de setmana (el mapa i calendari que hem fixat són prou eloqüents).

El tercer fet serà la labor pública d'escriptura periodística, la presència en mítings, la implicació en la crítica a l'autoritarisme i en la guerra amb va-

lència i compromís personal. Aquesta labor esdevé la plataforma que el farà líder nat. No representarà interessos de grups, sinó que serà aixecat com a figura representativa pel seu treball, pels seus mèrits i, en definitiva, per la vocació política.

Un exemple de l'èxit d'acceptació: a les cròniques dels diaris del moment llegim que als mítings, com a fet insòlit, hi acut públic femení. Dues dades ho expliquen: l'oposició maternal a dur els fills a la guerra colonial al nord d'Àfrica, i la creació del Sindicat Remença, del sindicat agrarista de la Unió de Rabassaires, en què la voluntat d'esdevenir petits propietaris pels treballadors camperols catalans, hereus de la sentència de Guadalupe en guerres civils ja en el segle XV, imposava pactes i fets que forans anarquistes col·lectivitzadors mai no van entendre.

L'obra periodística

Companys escriu tant en diaris de Madrid —*Vida Nueva*— com de Barcelona —*El Diluvio*—, entre d'altres, a més de les labors conegudes al *Diario de Sesiones* o la revista que també dirigeix, *La Terra*. Escriu sempre en català, i si no hi ha un diari català d'esquerreres ho fa a *El Diluvio*, el diari republicà per excel·lència. Els seus articles són, tant als setmanaris *La Terra* com a *L'Avenir*, com les seves intervencions públiques: en català, que esdevé la llengua usual i d'únic ús.

Dels articles que hem recollit, en trobem trenta-set al setmanari *L'Avenir*, de Sabadell, tribuna que s'irradia més enllà del Vallès i on el seu prestigi el farà substitut de Layret, dotze textos al *Diario de Sesiones*, setanta-dos articles i resums de mítings a *El Diluvio*, un a *Vida Nueva*, a *La Acción*, i a *Lluita*, i dotze a *La Terra*. D'aquesta manera apareix un líder obrerista que fustiga

EL LLIBRE

Lluís Companys. Diputat per Sabadell

Josep Maria Figueres
Rúbrica Editorial

Una aproximació al Lluís Companys més desconegut en la seva etapa prèvia a ERC durant els anys trenta.

l'autoritarisme corrupte, s'oposa a tota mesura autoritària arbitrària, crea consciència de classe mitjançant els avenços materials concrets i la formació d'un sindicat progressista al camp, etc. Els cent deu textos reunits constitueixen una peça essencial no només per conèixer la història personal de qui serà president de la Generalitat en un moment complex i difícil, sinó també la història de les esquerres catalanes. L'aparició del volum antològic *Companys diputat per Sabadell. Periodisme, política i conflicte social (1920-1925)* (El Prat, Rúbrica, 2004), en el qual s'apleguen una trentena d'escrits i parlaments de lluita, esdevé una peça més en el coneixement de qui fou un dels dirigents de les esquerres catalanes amb més predicament popular.

Esperem que tots aquests escrits puguin ser publicats després que, gràcies a la Generalitat de Catalunya i a la Caixa de Sabadell, han pogut ser localitzats i fixats, i contribuir així a una millor comprensió d'episodis importants de la història contemporània.